

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Тези

**77-ї наукової конференції професорів,
викладачів, наукових працівників,
аспірантів та студентів університету**

ТОМ 2

16 травня – 22 травня 2025 р.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ І ФОРМУВАННЯ САМООЦІНКИ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Підлітковий вік — це один із найважливіших етапів у становленні особистості, коли активно формуються самосвідомість, ціннісні орієнтири, образ «Я» та самооцінка. Самооцінка є одним із ключових механізмів психологічного розвитку, що впливає на соціальну адаптацію, мотивацію досягнення, здатність до рефлексії та побудову міжособистісних стосунків. Одним із чинників, які можуть істотно впливати на процес формування самооцінки, є наявність та реалізація творчих здібностей, зокрема музичних [1, с. 68].

Музичні здібності — це не лише прояви таланту, а й специфічна сфера самовираження, у якій підліток може реалізувати свої емоції, досягти визнання та позитивного зворотного зв'язку. Виступи на сцені, участь у конкурсах, схвалення з боку викладачів, батьків і однолітків формують у підлітка відчуття значущості, впливають на рівень впевненості в собі. Водночас, якщо музична діяльність супроводжується високими очікуваннями або критикою, вона може також виступати джерелом тривожності й коливання самооцінки.

Згідно з дослідженнями Л. Орбан-Лембрик, підлітки з розвиненими музичними здібностями мають вищий рівень рефлексії та саморегуляції, частіше демонструють сформовану позитивну або адекватну самооцінку [2, с. 33]. Це пов'язано з тим, що музика активізує емоційно-вольову сферу, стимулює самоаналіз і глибше усвідомлення внутрішнього світу.

З метою вивчення взаємозв'язку між музичними здібностями та самооцінкою було проведено дослідження серед учнів музичних шкіл та звичайних загальноосвітніх закладів (вік 13–15 років, загалом 60 осіб). Застосовано методику визначення рівня самооцінки (Дембо—Рубінштейн) та експертне оцінювання музичних здібностей (викладачами). Результати показали, що учні з вираженими музичними здібностями у 70% випадків мають вищий рівень самооцінки, порівняно з тими, хто не займається музикою або не ідентифікує себе з музичною діяльністю. Особливо важливо, що рівень самооцінки залежить не стільки від фактичного рівня музичних навичок, скільки від суб'єктивного переживання успішності та підтримки з боку оточення [3, с. 22].

Таким чином, музичні здібності можуть виступати потужним ресурсом формування позитивної самооцінки в підлітковому віці, сприяти розвитку емоційної стабільності, впевненості в собі та самоприйняття. Це

відкриває перспективи для ширшого використання музичної діяльності у психолого-педагогічній практиці з підлітками, зокрема у профілактиці дезадаптацій та підвищення мотивації до саморозвитку.

Література:

1. Панок В.І. Вікова психологія: навч. посіб. — К.: Академвидав, 2007. — 272 с.
2. Орбан- Лембрик Л. Е. Музична діяльність як чинник розвитку емоційного інтелекту підлітків // *Актуальні проблеми психології*. — 2020. — Т. 4(26). — С. 33–39.
3. Дембо Т., Рубінштейн С. Методика вимірювання самооцінки: адаптація та застосування в шкільному віці // *Психодіагностика*. — 2005. — №3. — С. 21–25.

УДК: 159.9:616.89

*Н.І. Мазаратій, студентка гр. 501-ФП
В.В. Шевчук, к.психол.н., доцентка
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

СУТНІСТЬ СПІВЗАЛЕЖНОСТІ В КОНТЕКСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ НАУКИ

Співзалежність є доволі поширеним соціальним феноменом, який виступає одним із ключових чинників ризику формування залежної поведінки в осіб, від яких емоційно залежать співзалежні. Незважаючи на зростання інтересу до цього явища, питання співзалежної поведінки залишається недостатньо вивченим. Особливо актуальним нині є пошук ефективних методів профілактики та психологічної допомоги співзалежним особам. Феномен співзалежності поки що не має загальноприйнятого визначення, як і точної інформації щодо його авторства чи періоду виникнення терміну. Серед науковців, що здійснювали дослідження у цій галузі, можна відзначити праці М. Бітті, Р. Кен, Р. Мару, Б. та Дж. Уайнхолд, А.В. Мериніва, Д.І. Шустова, І.А. Федотова, С.А. Осінської, С. Whitfield, S. Wegscheider-Cruse, L. Spann, J.L. Fischer, J. Cullen, A. Carr, Р. Борнштейна, Т.Л. Сермак, М. Клайна, О. Кернберга, В.Д. Москаленко, Н.Д. Лінде, І.А. Шаповала, А.А. Кулик, Є.В. Лавриненка, І.Я. Стоянової, Л.В. Мазурової, S. Reichelt-Nauseef та інших. Попри значну кількість досліджень, єдиного підходу до визначення співзалежності не сформовано. Проте, на сучасному етапі науковці вже окреслили основні риси співзалежної особистості, зокрема: причини виникнення, поведінкові особливості та взаємозв'язок із низкою